

El Palau dels Artesans

EXPOSICIÓ DE FOTOGRAFIES
DE RAMON MANENT

El Palacio de los Artesanos

The Artisans' Palace

PALAU
GÜELL

ANTONI GAUDÍ

Diputació
Barcelona

El Palau dels Artesans

El Palacio de los Artesanos

The Artisans' Palace

PALAU
GÜELL

ANTONI GAUDÍ

Diputació
Barcelona

El Palau dels Artesans

EXPOSICIÓ

Organització

Direcció del Palau Güell
Diputació de Barcelona

Comissariat i textos

Raquel Lacuesta

Fotografies

Ramon Manent

Coordinació

Gabinet de Premsa i Comunicació
Diputació de Barcelona

Disseny gràfic

Quim Boix | BbCR

Disseny de l'espai expositiu

Olga de la Cruz | BbCR

Il·luminació

Servei de Patrimoni Arquitectònic Local

Fusteria

Taller Viñolas

Impressió

EGM

CATÀLEG

Edició i Producció

Gabinet de Premsa i Comunicació
Diputació de Barcelona

Textos

Raquel Lacuesta

Fotografies d'El Palau dels Artesans

Ramon Manent
Arxiu SCCM-SPAL. Diputació de Barcelona
Autors diversos
Col·leccions particulars

Disseny gràfic

Quim Boix | BbCR

Traduccions

Raquel Lacuesta (castellà)
Discobole, SL (anglès)

Primera edició: desembre 2015

© de l'edició: Diputació de Barcelona

DL B 5265-2016

ISBN 978-84-9803-738-8

Sumari

5	▪	Presentació Presentación Foreword
6	▪	Introducció
8	▪	Els col·laboradors de Gaudí al Palau Güell
10	▪	Ramon Manent i Rodon
14	▪	Eusebi Güell i Antoni Gaudí: realitats i somnis
35	▪	El Palau dels Artesans. Exposició
72	▪	El Palacio de los Artesanos
87	▪	The Artisans' Palace

Presentació

Carme Perella i Cosconera

Directora del Palau Güell

El Palau Güell amaga entre les seves parets joies de valor incalculable. Un valor cultural, artístic i arquitectònic que la Diputació de Barcelona, titular de l'edifici des del 1945, ha ajudat a enaltir perquè la ciutat i tots els seus visitants puguin gaudir d'aquest magnífic palau urbà, una obra mestra d'Antoni Gaudí construïda al final del segle XIX.

Amb l'exposició "El Palau dels Artesans" podem descobrir aquestes petites grans joies, i totes les seves formes i estructures singulars, a través de la mirada artística del fotògraf Ramon Manent i dels textos de la comissària Raquel Lacuesta, dos experts en l'obra de Gaudí, que ens apropen amb destresa la geometria de l'edifici i la riquesa intrínseca dels seus elements, i ens n'il·luminen totes les estances i tots els racons. Imatges i paraules entreteixides que expressen el valor universal excepcional d'aquest Palau, inscrit com a Patrimoni Mundial per la UNESCO el 1984.

L'edició del catàleg de l'exposició ajudarà a fer públic i extensiu el reconeixement a la tasca prodigiosa que desenes d'artistes, artesans, industrials i operaris van portar a terme sota la batuta de Gaudí. Tots ells van posar en solfa les diverses arts aplicades que formen el Palau i que podem veure plasmades en treballs de fusta, forja, vitrall, pedra, ceràmica, guadamassil, pintura, teixit... I gràcies a tots aquests artesans, al genial arquitecte i a la família Güell, avui podem gaudir d'aquesta melodia extraordinària que és el Palau Güell.

Presentación

El Palau Güell esconde entre sus paredes joyas de incalculable valor. Un valor cultural, artístico y arquitectónico que la Diputación de Barcelona, titular del edificio desde 1945, ha contribuido a enaltecer para que la ciudad y todos sus visitantes puedan disfrutar de este magnífico palacio urbano, una obra maestra de Gaudí construida a finales del siglo XIX.

Con la exposición "El Palacio de los Artesanos" podremos descubrir estas pequeñas grandes joyas, así como todas sus formas y estructuras singulares, a través de la mirada artística del fotógrafo Ramon Manent y de los textos de la comisaria Raquel Lacuesta, dos expertos en la obra de Gaudí, que con destreza ponen a nuestro alcance la geometría del edificio y la riqueza intrínseca de sus elementos, y nos muestran todos sus rincones y estancias. Imágenes y palabras entretejidas que expresan el valor universal excepcional del Palau, inscrito como Patrimonio Mundial por la UNESCO en 1984.

La edición del catálogo de la exposición ayudará a hacer público y extensivo el reconocimiento a la labor prodigiosa que decenas de artistas, artesanos, industriales y operarios llevaron a cabo bajo la batuta de Gaudí. Todos ellos pusieron en solfa las distintas artes aplicadas que conforman el Palau y que podemos ver plasmadas en trabajos de madera, forja, vidriera, piedra, cerámica, guadamecí, pintura, tejido... Y gracias a todos estos artesanos, al genial arquitecto y a la familia Güell, hoy podemos disfrutar de esta extraordinaria melodía que es el Palau Güell.

Foreword

Within its walls, Palau Güell conceals jewels of incalculable value. A cultural, artistic and architectural value that Barcelona Provincial Council – the building's owner since 1945 – has helped to enhance so that the city and every visitor to it can enjoy this magnificent urban palace, a late 19th-century masterpiece by Antoni Gaudí.

"The Artisans' Palace" exhibition will allow everyone to discover these jewels, both big and small, and their diversity of unique shapes and structures through the artistic lens of the photographer Ramon Manent and through texts by the curator Raquel Lacuesta, two experts in Gaudí's work. They skilfully provide an insight into the geometry of the building and the intrinsic richness of its elements while throwing light into every corner of every room. Interwoven images and words expressing the outstanding universal value of this palace, which was designated a UNESCO World Heritage Site in 1984.

The publication of the exhibition catalogue will help to raise awareness and recognition of the prodigious work undertaken by tens of artists, artisans, industrialists and labourers and orchestrated by Gaudí. They combined the different applied arts in a musical score to create the palace, as we can see from the many works in wood, wrought iron, stained glass, stone, ceramics, gilded leather and fabric, and from the paintings. Thanks to these artisans, the brilliant architect and the Güell family, today we are able to enjoy the extraordinary melody that is Palau Güell.

Introducció

Quan es construí el Palau Güell, entre el 1886 i el 1890 (encara que els acabats es perllongaren fins al 1895), pocs barcelonins podien endevinar que allí es reuniria el millor de l'arquitectura, l'escultura, la pintura, la música i la literatura contemporànies, a iniciativa de l'empresari Eusebi Güell i Bacigalupi. Un centre d'art, el Palau, on alguns artistes de l'època foren catapultats cap a la fama. El Palau Güell s'erigí com a símbol i poema d'aquella inquietud cultural. L'arquitecte Antoni Gaudí fou l'encarregat de materialitzar aquella idea que a alguns contemporanis semblà extravagant.

Però al Palau no només s'hi concentraren els millors artistes de l'època. Tot un seguit d'industrials i artesans, d'entre els més capacitats i especialitzats de Barcelona i els encontorns, i algun de més enllà de Catalunya, s'aplegaren en una aventura innovadora inèdita que produí una de les obres més importants del patrimoni de la humanitat: el Palau Güell.

Un projecte arquitectònic és el resultat de la conjunció del fenomen creatiu i el programa funcional que ha posat en marxa un arquitecte davant la demanda d'un client. Només ells intervenen i decideixen en aquests afers. Però en el procés de l'obra, i en funció de les seves complexitat, artísticitat i estètica, es necessita d'una munió de gent, artistes, artesans, industrials i operaris de diversa

mena i jerarquització, els quals, perfectament compenetrats, cronometrats, dirigits i coordinats per la batuta de l'arquitecte, interpreten els dibuixos que aquest els proporciona i executen les pròpies obres, no sols com a professionals eficients i capacitats, sinó també com a agents immersos en el fet creatiu, en la consciència que estan realitzant una obra d'art.

Així neixen, com del no res, les artístiques formes que adopten la pedra, el maó, el ferro forjat o fos, el llautó, la ceràmica, el vidre, la fusta, els teixits, la pintura mural, el cuir... Tots i cadascun d'aquests materials van destinats a un lloc determinat, amb una funció específica, i, en conjunt, com en el cas del Palau Güell, entonen un cant a la bellesa. Una simfonia acabada per a la qual l'arquitecte Antoni Gaudí i el seu client, l'industrial Eusebi Güell, van comptar pels volts de 1888 amb els millors "músics" i intèrprets que hi havia a Catalunya aleshores, aquells artesans i artistes que es movien amb destresa i treballaven hàbilment la matèria sota les ordres d'un director exigent.

L'exposició "El Palau dels Artesans", una mostra que s'inicia en un espai singular i poc conegut del Palau Güell, la carbonera de les antigues cavallerisses, vol acostar, per mitjà de les fotografies de Ramon Manent, i gairebé com si es miressin a través d'una lupa, les petites grans joies

que complementen l'arquitectura i que no sempre estan a l'abast de l'ull del visitant. A cada estança, a cada racó del Palau, hom pot descobrir peces gairebé amagades de pedra o marbre, de ferro forjat o de llautó, vidres de colors o en forma de balustres, ceràmiques esmaltades, aparells de llum, guadamassils, escultures, caparrons d'animals... En definitiva, insòlites formes artístiques.

Raquel Lacuesta

Comissària de l'exposició

Eusebi Güell i Antoni Gaudí: realitats i somnis

Raquel Lacuesta

Eusebi Güell i Antoni Gaudí. Dibuix: Opisso, entre 1908 i 1914

ARXIU SCCM-SPAL, DIPUTACIÓ DE BARCELONA. FONTS BERTRAN DE CARALT

Un client i un arquitecte

Eusebi Güell i Antoni Gaudí, més que client i arquitecte, foren companys d'una ruta que es materialitzà en una relació amistosa de quaranta anys. Només si tenim en compte aquest fet es poden entendre els seus ideals i l'arquitectura que foren capaços de forjar, allunyats de la monotonia i de les tradicions i immersos en una creativitat que avui dia és admirada i valorada per tota la humanitat. Aquestes frases resumeixen una petita his-

tòria elaborada per l'autora, basada en l'estudi dels dos personatges; els testimonis d'alguns contemporanis seus; certa bibliografia; el relat en directe d'un deixeble de Gaudí, l'arquitecte Cèsar Martinell i Brunet, que el conegué i tractà; els records i els documents que han aportat alguns descendents d'Eusebi Güell; la intuïció, i, especialment, el contacte, també directe, amb les obres que Güell i Gaudí realitzaren conjuntament, no com a mecenes i artista, com s'ha dit falsament, sinó com a client i arquitecte, que és el que succeí realment. Un mecenes és "una persona rica que patrocina generosament les arts, les ciències, una empresa cultural, un artista...". Res d'això exercia Güell respecte a Gaudí, a qui encarregava les obres per contracte, i li pagava religiosament, com també Gaudí li girava els rebuts dels seus treballs, com qualsevol arquitecte ha fet puntualment sempre. Hi ha un document significatiu, un resum de despeses de Casa Güell, fet per l'administrador Josep Picó i Campamar el primer semestre del 1918, poc abans de morir el comte, on queden anotats els honoraris de Gaudí per treballs a la Torre de les Corts (de Sarrià). Aquests honoraris ascendeixen a la quantitat, força elevada en aquell moment, de 1.353 pessetes. En aquest mateix resum consten les despeses per l'educació dels fills d'Eusebi Güell i López, la urbanització de la finca Larrard del parc Güell, la casa de Las Cavaducas, a Comillas (Cantàbria), a més d'almoines i subscripcions,

entre altres conceptes. Uns altres documents que demostren que Eusebi Güell era meticulós en l'administració de les seves despeses, fins i tot la que portava amb la pròpia família, són les cartes que adreçà a la seva filla gran, Isabel Güell i López, quan aquesta contragué matrimoni amb el marquès de Castellodorsius, el 1904. En aquestes cartes la posa en coneixement de l'estat dels dos comptes corrents que fins aleshores havia compartit amb el seu pare, que s'acomiadava amb una frase afectuosa: "Tu padre que te quiere".

L'autèntic mecenate de Güell

Aquell mecenate, en canvi, sí que el féu prodigar-se amb altres artistes en els quals confià. Tenim com a testimoni una carta de Güell, de pròpia mà, adreçada a un xicot, Francisco Fortuny (la Pobla de Montornès, 1865 - Buenos Aires, 1942), que estudià pintura a la Llotja i que el 1887 se n'anà a Buenos Aires. Doncs bé, del que diu Güell a la carta es pot extreure perfectament la seva relació com a protector i la seva disposició per ajudar altri:

Querido amigo: con la mayor complacencia he ido recibiendo varios números que V. ha enviado de algunas Revistas que ven la luz pública en esa capital, en las cuales colabora V. ilustrando sus páginas con diversos grabados que me han gustado mucho y que me prueban sus notables adelantos. Persevere V. en ellos, estudie y observe V. mucho para que se labre un porvenir lisonjero; estos son los deseos de quien le aprecia y anhela su bienestar, y que aprovecha esta oportunidad para recomendarle al dador de la presente D. Juan Mª Baradat, persona amiga mía y de recomendables circunstancias que pasa á esa República para trabajar y crearse, si puede, un porvenir agradeciéndole que se interesa V. por dicho Sr., facilitándole cuantas relaciones tenga V. en ese país que puedan serle provechosas para el objeto que motiva su viaje. Gracias anticipadas por su atención, y saludándole afectuosamente se repite de V. su amigo y S.S. Eusebio Güell. Barcelona 1° de Mayo de 1899.

La carta posa en relleu el to paternal del mecenes, que anima el jove pintor a estudiar i treballar de valent.

La persona de Buenos Aires que ens facilità la carta i que estava estudiant l'obra d'aquell pintor assegurava que Güell l'havia ajudat no només moralment, sinó també econòmicament. I el pintor féu fortuna a l'Argentina i fou reconegut com a artista arreu. Les seves obres pictòriques així ho demostren. Aquest era un dels aspectes que caracteritzà Eusebi Güell. Així, doncs, no és

Autoretrat de Francisco Fortuny,
pintor i il·lustrador

REVISTA CARAS Y CARETAS, NÚM. 27. 15 D'ABRIL DE 1899

exagerat si citem un versicle de l'apòstol Mateu, que deia: "Pels seus fruits els coneixereu" (Mt. 7-15).

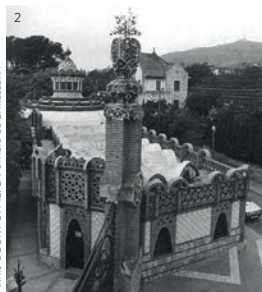
Una història conjunta

Quan el 2002 tingué lloc la celebració de l'Any Internacional Gaudí, la Diputació de Barcelona hi contribuï amb una exposició al Palau Güell, del qual és propietària, que portava per títol "La vida a palau: Eusebi Güell i Antoni Gaudí, dos homes i un projecte". Fou aleshores quan veiérem clar que els dos personatges havien gestat en les seves ments una història conjunta, i que calia posar-los en una relació més profunda que la que s'havia anat explicant de manera fragmentària. Per aquest motiu escrivírem, en una crònica de l'exposició, les frases següents:

Potser Güell no era una figura tan coneguda per la majoria de la gent, i calia reivindicar-la. D'aquí que l'exposició es plantegés com el resultat d'un projecte comú, de Güell i de Gaudí, que es va materialitzar en un grapat d'obres que reflecteixen un determinat pensament, una manera de viure, una manera d'entendre l'arquitectura i l'art.

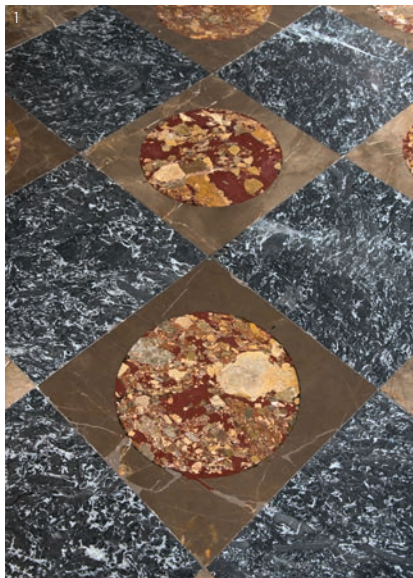
Un projecte comú que abasta pràcticament tots els tipus arquitectònics, lligats a la immensa fortuna de Güell i a la diversificació de les seves activitats econòmiques. Fixem-nos, si més no, en la naturalesa dels encàrrecs: Güell va confiar a Gaudí el projecte del seu habitatge senyorial (el Palau Güell), el de l'església d'una nova urbanització obrera (la Colònia Güell), el d'una urbanització burgesa (el Park Güell), els pavellons de la seva finca d'esbarjo (la Finca Güell, a Pedralbes), els projectes per a la seva finca rural del Garraf (el pavelló de caça no construït i el celler) i el d'un xalet o alberg a la serra de Catllaràs, a la Poble de Lillet, on posseïa mines de lignit [...].

1. Casa del Guarda del Park Güell
2. Pavellons de la Finca Güell de Pedralbes, a les Corts de Sarrià
3. Altar de la capella de la Bodega Güell, al Garraf
4. "El Capricho", Comillas

El Palau dels Artesans

EXPOSICIÓ

Textures pètries

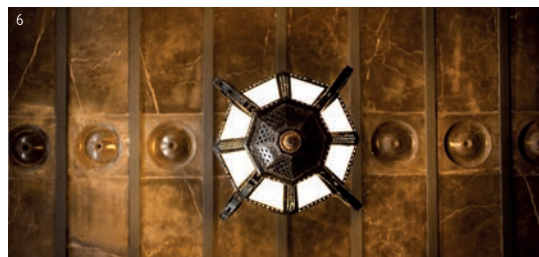
La pedra és la protagonista del Palau. Façanes, parets, terres i sostres, voltes i mènsules, escales i llars de foc, xemeneies... es recobreixen amb el noble material.

Pedra calcària, marbres, alabastre, tot un món de color i contrastos. A cada lloc, a cada racó, la pedra ofereix una textura diferent,

uns components diversos, unes tonalitats canviants que inviten a acostar-hi la mà per percebre la intenció de l'arquitecte i del picapedrer.

Extreta de les pedreres del massís del Garraf, o dels Pirineus, caigué en mans d'uns picapedrers que saberen arrencar-ne la poètica i l'art.

1. Paviment de l'entresòl
2. Cortina pètria del saló noble
3. Façana principal
4. Agulla del terrat
5. Rampa de les cavallerisses

Forma i sensualitat de la pedra

Quants dibuixos calgué fer per tallar la pedra, esculpir-la, treure'n l'ànima, perquè exercís funcions específiques dins el Palau? Els capitells integrats en el fust com llances ascendents, la curvatura de la xemeneia, en un perfecte arc semiel·líptic, la forma sinuosa d'un guarda-rodes on es combina la hipèrbola amb la paràbola... tracen les línies magistrals del conjunt geomètric del Palau en contacte amb materials tous.

El paviment de llambordes de fusta, regular, insonor i tàtil, hi afegeix una qualitat de textures que xoca amb la fredor pètria i carnosos.

Superfícies llises, polides, brunyides o tallades a serra acaben de donar el toc sensitiu i la forma sensual de l'obra treballada a consciència, per ser admirada i compresa.

1. Capitell de l'avantsala de la planta noble
2. Capitell de la sala de fumadors
3. Columna del seient del saló noble
4. Paviment de llambordes de fusta i guarda-rodes del vestíbul del Palau
5. Llar de foc d'un dormitori
6. Sostre del vestíbul del Palau

Llums i ombres en els sostres

Si la passejada mirant cap al terra i els murs, canviant als ulls i al tacte, és sorprenent, la tridimensionalitat dels sostres en el joc de formes pètries i línies, de voltes i cassetons, de creus, figures geomètriques i calats, ho és encara més. La pedra es trenca en hexàgons o en fragments informes per revestir les concavitats o la cúpula que perfora l'espai; les bigues s'entrellacen en retícules, quadrats, pentàgons, octògons, triangles o trapezis, de vegades

amb caselles refoses, de vegades subjectades per ferros forjats i daurats amb pa d'or, hàbilment collats, cargolats i travats per donar profunditat a l'espai, cobert per enteixinats capritxosos.

Formes pures que recreen columnes, gelosies, mènsules enrinxolades o pinacles invertits, on les cabotes es multipliquen en corones de flors concèntriques, o acaben en botons daurats o de vidre.

1. Perspectiva de la volta del saló noble i sostre de la sala de pas
2. Enteixinat de la sala de visites

El ferro doblegat per la mà de l'home

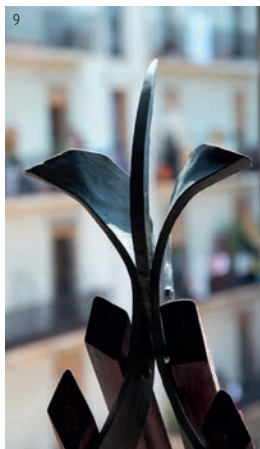
En el disseny dels elements metàl·lics, Gaudí demostrà el seu coneixement de l'ofici i l'art de la serralleria, la forja o la llauneria, tot prosseguint una tradició secular que començà a davallar amb el desenvolupament de la fosa industrial. Al Palau, la forja adquirí dimensions artístiques inèdites en la seva missió funcional, tant amb dissenys historicistes com contemporanis.

El ferro es doblega i retorça en cargols i helicoides per donar forma a les reixes alveolars, les targes dels timpans en *coup de fouet* que abracen les inicials del propietari, els espiells de dibuix ocular o els emblemes heràldics de la Renaixença catalana.

1. Tarja de la porta d'accés al Palau
2. Reixa de la porta d'accés al Palau
3. Espiera de la porta de l'entresòl
4. Emblema heràldic de la porta d'accés al Palau

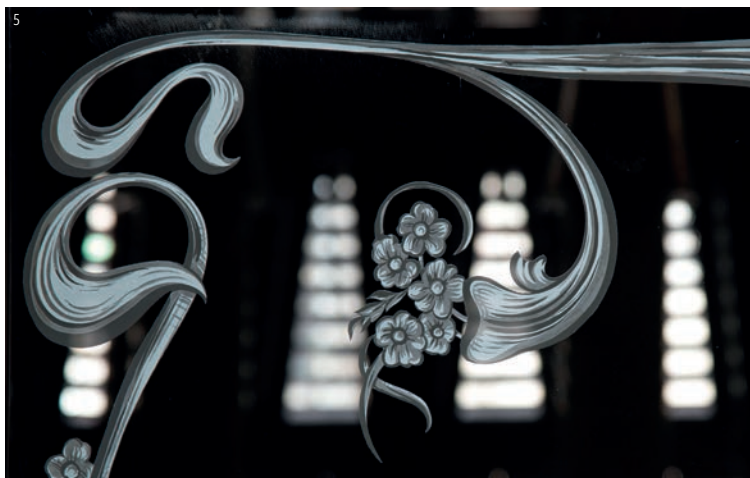
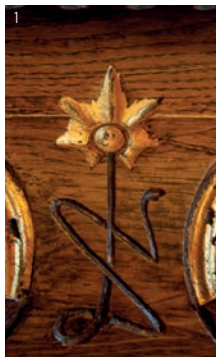
El metall expressat en flors

1. Fulla de lotus del trifori del dormitori de la senyora Güell
2. Branca d'olivera del fanal del saló noble.
(al·legoria del déu Hermes)
3. Fulla d'acant del fanal del saló noble.
(al·legoria del déu Hermes)
4. Cabota floral del saló noble
5. Planxa repussada de la porta del vestibul de l'entresòl
6. Flor d'hibisc de la finestra central de la façana principal
7. Armari credença de la llar de foc del menjador
8. Cabota floral del sostre de la sala de visites
9. Tija de l'estructura de l'umbracle.
(dormitori de la senyora Güell)

La inspiració en la natura és present al Palau Güell a través d'un ampli repertori florístic de ferro forjat i daurat, o de llautó repussat, en què fulles i flors s'embranchen o formen part estructural de portes i finestres, reixes i baranes, arcs i tornapunts.

El modernisme fa aparició en un món naturalista, simbolista i sensual on els hibiscs, les flors de la passió, els lotus, els lliris, les margarides, l'heura, les fulles de cardot, d'olivera o d'acant, i tiges, pinyes i pàmpols prenen el protagonisme de vegades en forma de cabotes, de vegades decorant barrots, fanals, triforis, torretes i mobles.

El Palacio de los Artesanos

Introducción

Cuando se construyó el Palacio Güell, entre 1886 y 1890 (aunque los acabados se prolongaron hasta 1895), pocos barceloneses podían adivinar que allí se reuniría lo mejor de la arquitectura, la escultura, la pintura, la música y la literatura contemporáneas, a iniciativa del empresario Eusebi Güell i Bacigalupi. Un centro de arte, el Palacio, donde algunos artistas de la época fueron catapultados a la fama. El Palacio Güell se erigió como símbolo y poema de aquella inquietud cultural. El arquitecto Antoni Gaudí fue el encargado de materializar aquella idea que a algunos contemporáneos les pareció extravagante.

Pero en el Palacio no solo se concentraron los mejores artistas de la época. Todo un equipo de industriales y artesanos, de entre los más capacitados y especializados de Barcelona y alrededores, y alguno de más allá de Cataluña, se congregaron en una aventura innovadora inédita que produjo una de las obras más importantes del patrimonio de la humanidad: el Palacio Güell.

Un proyecto arquitectónico es el resultado de la conjunción del fenómeno creativo y del programa funcional que ha puesto en marcha un arquitecto a solicitud de un cliente. Solo ellos intervienen y deciden en estos asuntos. Pero en el proceso de la obra, y en función de su complejidad, artísticidad y estética, se necesita una multitud de personas, artistas, artesanos, industriales y operarios de diferentes tipos y jerarquización, quienes, perfectamente compenetrados, cronometrados, dirigidos y coordinados por la batuta del arquitecto, interpretan

los dibujos que este les proporciona y ejecutan sus propias obras, no solo como profesionales eficientes y capacitados, sino también como agentes inmersos en el hecho creativo, en la consciencia de que están realizando una obra de arte.

Así nacen, como de la nada, las formas artísticas que adoptan la piedra, el ladrillo, el hierro forjado o fundido, el latón, la cerámica, el vidrio, la madera, los tejidos, la pintura mural, el cuero... Todos y cada uno de estos materiales van destinados a un lugar determinado, con una función específica y, en conjunto, como en el caso del Palacio Güell, entonan un canto a la belleza. Una sinfonía acabada para la cual el arquitecto Antoni Gaudí y su cliente, el industrial Eusebi Güell, contaron en la década de 1880 con los mejores “músicos” e intérpretes que había en Cataluña en aquel entonces, los artesanos y artistas que se movían con destreza y trabajaban hábilmente la materia bajo las órdenes de un director exigente.

La exposición “El Palacio de los Artesanos”, una muestra que se inicia en un espacio singular y poco conocido del Palacio Güell (la carbonera de las antiguas caballerizas), pretende acercar, mediante las fotografías de Ramon Manent, y casi como si se miraran a través de una lupa, las pequeñas grandes joyas que complementan la arquitectura y que no siempre están al alcance del ojo del visitante. En cada habitación, en cada rincón del Palacio, se pueden descubrir piezas casi ocultas de piedra o mármol, de hierro forjado o de latón, vidrios de colores o en forma de balaustres, cerámicas esmaltadas, lámparas, guadamecías, esculturas, cabecitas de animales... En definitiva, insólitas formas artísticas.

Los colaboradores de Gaudí en el Palacio Güell

DIBUJANTE:

Francesc Berenguer Mestres (con 19 años)

ALBAÑILERÍA:

Baudili Guiu, maestro de obras

Joan Matheu

Agustí Massip

Pellerini, mosaquista [seguramente se trata del italiano documentado como Luigi Pellerin y Luis Pellerini]

Jaume Figueras, estucador

CERÁMICA VIDRIADA:

Pujol i Bausis, fábrica (Esplugues de Llobregat)

CERÁMICA DE OBRA DE LADRILLO:

Magí Fita

Josep Oriols

Joaquim Barella

CANTERAS (explotación):

Pau Berenguer

Josep Pardo

MAQUINARIA PARA CORTAR LA PIEDRA:

Fábrica Nemesio Singla (L'Hospitalet de Llobregat)

TRABAJOS DE PIEDRA CALIZA:

Pau Berenguer

Hermanos Ventura

TRABAJOS DE PIEDRA DE LOS PIRINEOS:

Bonaventura Sabadí

MÁQUINAS DE VAPOR PARA CARPINTERÍA:

Taller M. Escuder

CARPINTERÍA - EBANISTERÍA:

Eudald Puní, ebanista (artesonados de eucalipto, haya y roble; elementos de boj, palisandro, ébano, hueso y asta)

Casas (sucesor de Puní)

Planas (sucesor de Puní)

Julia Soley (artesonados de nogal, puertas y otros trabajos de caoba, ébano y maderas de Filipinas)

Jacint Batllori (puertas y ventanas de eucalipto)

Antoni Oliva

Ramon Brossa

Llorenç Matamala Pinyol

N. Descole (pavimentos de adoquines de madera)

Rossell (parquets de roble)

TRABAJOS DE BAMBÚ (elementos no identificados, quizás muebles y andamios):

Regino Fernández (ayudante del Cuerpo de Ingenieros de Montes de Filipinas)

Obreros filipinos

TRABAJO DE HIERRO:

Estructura:

Herrería San José (herrería)

Nuestra Señora del Remedio (herrería)

Casa Ibarra (herrería de Bilbao)

Talleres Torras, Herrerías y Construcciones

Forja:

Hermanos Valls

Jaume Sebastián (florones de los artesonados)

Andreu Viñas (rejas de alambre)

Joan Oñós (hierros de fachada, escudo, rejas, puertas,

lámparas de luz de gas, etc.)

Josep y Lluís Badia Marnau

Salvador Gabarrós Torrents

Ramon Gabarró

OTROS METALES (BRONCE, NIQUEL, LATÓN):

Vicenç Mañach (barandillas, bisagras y cerraduras de hierro,

níquel y latón)
 Josep Hidalgo (bronces cincelados y dorados)
 Frederic Canals (bronces torneados)
 Hermanos Bertran (bronces torneados)
 VIDRIOS:
 Vidrios planos:
 Pujol
 Ferrer
 Jaume Vendrell
 Ramon Gabarró
 Vitrales policromados:
 Vidal y Cía.
 Hijos de Amigó
 Antoni Amat
 FONTANERÍA:
 Salvador Corominas
 Luis Sardá
 Anton Mariné
 TUBO DE HIERRO GALVANIZADO:
 Aleix Sujol
 TIMBRES, PARARRAYOS Y TELÉFONOS:
 Tomàs Dalmau
 TAPICES:
 Benet Malvehy
 Sert
 Parellada y Cía.
 DORADOS:
 Jaume Brossa
 FUMISTERÍA:
 Gaspar Quintana e Hijo
 ASCENSORES:
 Rossell
 TRANSPORTE:
 Antoni Piera
 Josep Barella
 Geroni Macià
 MOBILIARIO:
 Taller de Industrias de Arte Francesc Vidal
 CUERO REPUJADO PARA MOBILIARIO FIJO:
 Casa Fargas & Pellicer
 ORGANERO:
 Aquilino Amezua Jáuregui
 PINTURA MURAL Y DECORATIVA:
 Aleix Clapés Puig, pintor
 DISEÑO DE LA CHIMENEA Y LOS ARRIMADEROS DEL
 COMEDOR:
 Camil Oliveras Gensana, arquitecto
 CHIMENEA DE LA SALA DE CONFIANZA
 (PLANTA DE LOS DORMITORIOS):
 Hermanos Ventura
 PLAFÓN DE LA CHIMENEA DE LA SALA DE CONFIANZA
 (PLANTA DE LOS DORMITORIOS):
 Alexandre de Riquer, diseñador

Ramon Manent i Rodon

Mataró, 1948

Pincelada biográfica

La ciudad natal de Manent, Mataró, se ubica en plena comarca del Maresme, al norte del litoral de Barcelona: bañada por el mar, iluminada por la atmósfera mediterránea, deslumbrada por el color de las aguas y del firmamento, por el resplandor del sol y de la luna. Estos son ingredientes que en más de una ocasión han cobrado una dimensión mítica para los tratadistas, historiadores del arte y críticos a la hora de justificar la categoría artística de arquitectos y pintores, pero también de fotógrafos y cineastas. Y debe ser verdad.

Ramon Manent nació el 12 de mayo de un año bisiesto marcado por la dura y larga posguerra española. Aquel mes de 1948 se constituyó el Consejo de Europa en La Haya y se creó el Estado de Israel. También nació entonces el cantautor catalán Lluís Llach y se terminó de rodar la película *Jour de fête* (Día de fiesta), del director y actor francés Jacques Tati.

Los padres de Ramon Manent eran Jacint Manent i Petit, nacido en Cabrera de Mar, y Rosa Rodon i Pons, de Mataró, donde instalaron un negocio de droguería. Tuvieron tres hijos: Tomàs, Montserrat y Ramon, el pequeño. Realizó sus primeros estudios en la Escuela Pia de Santa Anna, de su ciudad natal, y después pasó, sucesivamente, a la Escuela de Formación Profesional, también de Mataró, y a la Escuela de Ingenieros Técnicos de la Universidad Industrial de Barcelona, en la especialidad de química.

Los primeros contactos con la fotografía los tuvo muy cerca y casi en el ámbito doméstico, ya que su hermano Tomàs tenía un laboratorio fotográfico en Mataró. Le gustaba el excursionismo y no resulta nada extraño que hiciera su primera foto a la edad de siete años cuando iba de excursión por los alrededores de Mataró. La primera cámara fotográfica que utilizó fue una Minolta.

La decisión de dedicarse a la fotografía como primera y casi única profesión la tomó de muy joven, vocación que se reafirmó al conocer y

recibir la influencia de los fotógrafos Francesc Català Roca (1922-1998) y Xavier Miserachs i Ribalta (1937-1998), y que fue definitiva cuando el historiador y crítico de arte Alexandre Cirici i Pellicer (1914-1983), que se movía en el mundo editorial, le encargó un trabajo de envergadura. Cirici le confió los reportajes fotográficos de sus libros *Barcelona, ciutat d'art* (Editorial Teide, 1973), *Arquitectura catalana* (Editorial Teide, 1975), y *Museus d'art catalans* (Ediciones Destino, 1982), y Miserachs compartió con Manent la autoría de las fotografías en el libro *Catalonia* (Lunwerger Editores, 1995).

Labor ininterrumpida

La trayectoria de Ramon Manent como fotógrafo es prolífica y queda para siempre impresa en numerosas publicaciones, que provienen de encargos para ilustrarlas, y también por iniciativa propia. Más de 150 libros recogen los reportajes que sobre arquitectura, urbanismo, paisajismo, historia, arqueología, etnografía, retrato, orfebrería, joyería, numismática y las artes en general ha ido realizando en esta trayectoria a lo largo de más de 40 años de profesión. A la obra del arquitecto Gaudí le ha dedicado una decena de libros, uno de los cuales al Palacio Güell. Esto le ha supuesto escudriñar cada rincón y “descubrir” sitios donde la arquitectura y la escultura están plenamente entrelazadas por la mano del gran artista que fue Antoni Gaudí, así como por la pericia indiscutible de sus colaboradores, industriales y artesanos, buenos conocedores de sus respectivos oficios.

Manent fotografía estos elementos a medida que se siente atraído por un objeto, una pieza que aún no había descubierto. Plasma la geometría de la arquitectura, de la piedra, de la carpintería, de la forja, del vitral o de la cerámica, en una instantánea que nos revela la autenticidad y la esencia de una obra de arte total como es el Palacio Güell. Una puerta no solo es un elemento funcional. Para Manent, una puerta es la conjunción de unos dibujos perfectamente trazados y que son, en definitiva, la combinación de diversas formas geométricas a través de las cuales se intuye el espacio. Quizás nadie como Gaudí intuyó el espacio, el gran espacio y el espacio pequeño, al dar forma a los elementos aparentemente

The Artisans' Palace

Introduction

At the time when Palau Güell was built (between 1886 and 1890, though the finishes were not be completed until 1895), few Barcelona residents could ever have imagined that it would house the very best in contemporary architecture, sculpture, painting, music and literature – an initiative driven by the businessman Eusebi Güell i Bacigalupi. The palace was an arts centre, from which many artists of the time shot to fame. Palau Güell was built as a symbol and poem of that cultural inquisitiveness. Antoni Gaudí was the architect commissioned to realise the idea, which some of his contemporaries considered outlandish.

The palace brought together not only the best artists of the time, but also an entire team of the most accomplished and expert industrialists and artisans from Barcelona and the surrounding areas, and even one or two from outside Catalonia, in an unprecedented innovative adventure that produced one of the most significant works of world heritage: Palau Güell.

An architectural project is the outcome of the juxtaposition of the creative phenomenon and the functional programme implemented by an architect faced with a client's demands. They are the only ones who intervene and decide on these matters. But, in the work's process, and depending on its complexity, artistry and aesthetics, a whole host of people are needed – among them artists, artisans, industrialists and labourers of many types and levels – who, perfectly matched, timed, managed and coordinated by the architect's baton, perform the drawings that he gives them and execute their own pieces, not only as efficient and accomplished professionals, but also as agents immersed in the creative act, knowing full well that they are creating a work of art.

That is how the artistic shapes of the stone, brick, wrought or cast iron, brass, ceramic, glass, wood, fabric, wall painting, leather, etc., come into existence, as if from nothing. Each and every one of these materials is assigned to an exact place, with a specific function, and together, as in the case of Palau Güell, they intone a chant to beauty. A finished symphony for which, in the 1880s, the architect Antoni Gaudí and his client, the industrialist Eusebi Güell, counted on the finest "musicians" and performers that Catalonia had to offer at that time, those artisans and artists that deftly moved and skilfully fashioned the materials under the orders of a demanding conductor.

"The Artisans' Palace" is an exhibition that starts in one of Palau Güell's unique and little-known spaces – the coal cellar of the former stables. Through photographs by Ramon Mament, taken almost as if being viewed through a magnifying glass, the exhibition brings to light the small yet grand jewels complementing the architecture, which are not always within reach of the eye of the visitor. In each room and corner of the palace, nearly hidden pieces made from stone or marble, wrought iron or brass and coloured glass can be discovered, as can those in the form of balusters, ceramics, enamels, lamps, gilded leather, sculptures, animal heads and so on. In short, they are incredible artistic forms.

Gaudí's collaborators on the Palau Güell project

DRAUGHTSMAN:

Francesc Berenguer Mestres (aged 19 years)

BRICKLAYING:

Baudili Guiu, master builder

Joan Matheu

Agustí Massip

Pellerini, mosaicist (almost certainly the Italian documented as Luigi Pellerin and Luis Pellerini)

Jaume Figueras, plasterer

GLAZED CERAMICS:

Pujol i Bausis, factory (Esplugues de Llobregat)

BRICKWORK CERAMICS:

Magí Fita

Josep Oriols

Joaquim Barella

QUARRIES (operation):

Pau Berenguer

Josep Pardo

STONE-CUTTING MACHINERY:

Fàbrica Nemesio Singla (L'Hospitalet de Llobregat)

LIMESTONE WORK:

Pau Berenguer

Germans Ventura

PYRENEAN STONWORK:

Bonaventura Sabadí

CARPENTRY STEAM ENGINES:

Taller M. Escuder

CARPENTRY - CABINETMAKING:

Eudald Puní, carpenter (coffered ceilings in eucalyptus,

beech and oak; elements in boxwood, kingwood, ebony, bone and horn)

Casas (successor to Puní)

Planas (successor to Puní)

Julia Soley (coffered ceilings in walnut, doors and other works in mahogany, ebony and Philippine wood)

Jacint Batllori (doors and windows in eucalyptus)

Antoni Oliva

Ramon Brossa

Llorenç Matamala Pinyol

N. Descole (parquet flooring)

Rossell (oak parquet floors)

BAMBOO WORK (unidentified elements, possibly pieces of furniture and scaffolding):

Regino Fernández (assistant, Forestry Engineers of the Philippines)

Philippine labourers

IRONWORK:

Structure:

Herrería San José (blacksmith's)

Nuestra Señora del Remedio (blacksmith's)

Casa Ibarra (Bilbao-based blacksmith's)

Talleres Torras, Herrerías y Construcciones

Wrought iron:

Germans Valls

Jaume Sebastián (coffered ceiling rosettes)

Andreu Viñas (wire grilles)

Joan Oñós (ironwork of the façade, coat of arms, grilles, doors, gas lights, etc.)

Josep and Lluís Badia Míarnau

Salvador Gabarrós Torrents

Ramon Gabarró

OTHER METALS (BRONZE, NICKEL, BRASS):

Vicenç Mañach (handrails, hinges and locks made from iron, nickel or brass)

Josep Hidalgo (engraved and gilded bronze)

Frederic Canals

Bertran (turned bronze)

GLASS:
Flat glass:
Pujol
Ferrer
Jaume Vendrell
Stained glass:
Vidal i Cia.
Fills d'Amigó
Antoni Amat
PLUMBING:
Salvador Corominas
Luis Sardá
Anton Mariné
GALVANISED STEEL TUBING:
Aleix Suyol
DOORBELLS, LIGHTNING CONDUCTOR AND TELEPHONES:
Tomàs Dalmau
WALL HANGINGS:
Benet Malveyh
Sert
Parella i Cia.
GILDING:
Jaume Brossa
CHIMNEY AND FLUE WORK:
Gaspar Quintana & Son
LIFTS:
Rossell
TRANSPORT:
Antoni Piera
Josep Barella
Geroni Macià
FURNITURE:
Taller d'Indústries d'Art Francesc Vidal
EMBOSSED LEATHER FOR STATIC FURNITURE:
Casa Fargas & Pellicer
ORGAN MAKER:
Aquilino Amezua Jáuregui
WALL AND DECORATIVE PAINTING:
Aleix Clapés Puig, painter
DESIGN OF THE DINING ROOM PANELS AND CHIMNEY
BREAST:
Camil Oliveras Gensana, architect
HALL OF THE INTIMATES CHIMNEY BREAST
(BEDROOM FLOOR):
Germans Ventura
HALL OF THE INTIMATES CHIMNEY BREAST PANEL
(BEDROOM FLOOR):
Alexandre de Riquer, designer

Ramon Manent i Rodon

Mataró, 1948

A biographical sketch

Manent's town of birth, Mataró, is in the heart of the county of Maresme, on the coast to the north of Barcelona: bathed by the sea, illuminated by the atmosphere of the Mediterranean, dazzled by the colour of the water and the sky, by the radiance of the sun and the moon. These are the ingredients that, on more than one occasion, have become mythical for treatise writers, art historians and critics when justifying the artistic category of architects and painters, or of photographers and filmmakers. And it must be true.

Ramon Manent was born on 12 May in a leap year marked by the tough and very long period following the Spanish Civil War. In that month of 1948, the Council of Europe was constituted in The Hague and the State of Israel was created. Also in the same year, the Catalan singer-songwriter Lluís Llach was born and the filming of *Jour de fête* [The Big Day] by the French film director and actor Jacques Tati was completed.

Ramon Manent's parents were Jacint Manent i Petit, born in Cabrera de Mar, and Rosa Rodon i Pons, from Mataró, the town where they had set up their hardware store. They had three children: Tomàs, Montserrat and Ramon, the youngest. His education began at the Piarist School of Saint Anne in his town of birth, and continued at the Vocational Training School, also in Mataró, and then at the School of Industrial Engineering at the Industrial University of Barcelona. He majored in Chemistry.

He first encountered photography very nearby and practically within the home environment, as his brother Tomàs had a photographic laboratory in Mataró. He liked hiking and it is not at all unusual to find that he took his first photograph at the age of seven years when out hiking in the areas surrounding Mataró. The first camera he used was a Minolta.

He took the decision to concentrate on photography as his first and almost sole profession at a very young age. His vocation was reinforced by influences from photographers like Francesc Català Roca (1922-1998) and Xavier

Miserachs i Ribalta (1937-1998), and it became definitive when the art critic and historian Alexandre Cirici i Pellicer (1914-1983), who was involved in the world of publishing, commissioned him to do a large job. Cirici assigned him the photoreportages for his books *Barcelona City of Art* (Editorial Teide, 1975), *Arquitectura catalana* [Catalan Architecture] (Editorial Teide, 1975), and *Museus d'art catalans* [Catalan Art Museums] (Ediciones Destino, 1982), and Miserachs and Manent were jointly responsible for taking the photographs published in the book *Catalonia* (Lunwerger Editores, 1995).

Uninterrupted work

Ramon Manent's career as a photographer is prolific. His photographs have been printed in numerous publications as a result of commissions to illustrate them and his own initiatives. More than 150 books contain reportages that he has done – over a period of 40 years in the profession – on architecture, urban planning, landscapes, history, archaeology, ethnography, portraiture, precious metalwork, jewellery, stamp collecting and the arts in general. He has devoted around 10 books to works by the architect Gaudí, among which is one on Palau Güell. This means that he has combed every corner and “discovered” places where architecture and sculpture were fully interlaced by the hand of the great artist that was Antoni Gaudí, and by the undeniable expertise of his collaborators, industrialists and artisans, who were authorities in their respective trades.

Manent photographed these elements as and when he felt drawn to an object, a piece that he had not previously discovered. He captures the geometry of the architecture, the stone, the carpentry, the wrought iron, the stained glass window or the ceramic in a snapshot that reveals the authenticity and essence of a complete work of art like Palau Güell. A door is not simply a functional element. For Manent, a door is the juxtaposition of several perfectly sketched drawings that are, in short, the conjunction of several geometric shapes, through which space is intuited. Perhaps no one intuited space better than Gaudí, big spaces and small spaces, as he gave shape to elements that were apparently secondary. And the photographer, with his special eye, transmits the emotions that those shapes, that this creativity, inspire within him.

Col·lecció El Palau Güell a fons

Colección **El Palau Güell a Fondo** | **Palau Güell in Depth** Collection

- 1

Mirades al mobiliari
Miradas al mobiliario | Perspectives on the furniture
- 2

El Palau dels Artesans
El Palacio de los Artesanos | The Artisans' Palace

PALAU GÜELL

ANTONI GAUDÍ

Diputació
Barcelona

Organització
de les Nacions Unides
per a l'Educació,
la Ciència i la Cultura

Obres d'Antoni Gaudí
Inscrit a la Llista
del Patrimoni Mundial
el 1984

palauguell@diba.cat
www.palauguell.cat

